

adevăr general uman și, prin aceasta, perenitate artistică, trebuie ca necesitatea dramatică, forța convingătoare cea mai de seamă a dramei, să fie rezultatul concordanței dintre caracter și esența social-istorică a conflictului. Dacă ea există, fiecăruia fapt întâmplător, cotidian, din existența eroului, se produce „în atmosfera necesității” (Hegel) și nu mai cade în alatorismul anecdotic și al amănuntului artificial. Dacă, însă, necesitatea determinată de convergența dramatică a caracterului și conflictului nu devine evidentă, motivarea cauzală cea mai ingenioasă îmbinată a acțiunii apare ca un simplu artificiu de meșteșug, slăbind tensiunea dramatică și plasând întreaga piesă sub semnul conjuncturalului (*Credința*, Vasile Lucaci, *Cuza Vodă*), indiferent de bunele intenții ale autorilor.

Impresia de „conjunctural” mai poate fi datorată și faptului că, din păcate, și în literatura dramatică, la fel ca și în epică și îndeosebi în lirică, recurgerea la inventarul de simboluri și efigii istorice pare a fi, pentru unii, într-un context de responsabilită celebrare și de evocare aniversară a trecutului nostru istoric, calca cea mai lesnicioasă de a răzbi spre lumina tiparului ori a rampei. De ce să nu o recunoaștem, există și raționamente de tipul: „la anul va fi aniversarea cutărui eveniment istoric. Teatrele vor dori să monteze spectacole pe această temă. Să scrie, deci, o piesă cu acest subiect”. Aceasta, cînd „comanda” nu vine direct de la teatre. Este lipsede că, din asemenea motivații extrateatice, alătorii, în ritm și, adesea, și cu mijloace de „campanie”, nu pot

apărea decît accidental acele pietre de temelie, deșine să fie încăstrate în edificul unei valoroase și durabile epocii naționale.

Nevoia de istorie este o *nevoie permanentă* a spiritualității noastre, ce nu depinde de împlinirea unei aniversări. Este nevoia conștientizării și confirmării unei continuități, a unor rădăcini împlinite în solul de vitalitate, originalitate și înțelepciune al unei națiuni. Este nevoia cunoașterii și reactualizării tezaurului de simțire și gînd cristalizat în experiența milenară a dăinuirii și afirmării eroice a poporului nostru. Evocarea acestui tezaur de ființare și experiență istorică este un act de *responsabilitate* angajare artistică și ideologică, cu condiția de a genera opere care să dăinuie, confirmîndu-și viabilitatea estetică și umană, perenitatea adevărului lor poetic, și dincolo de prilejul conjunctural care le-a provocat sau în contextul căruia s-au lansat. Să ne întrebăm, deci, în numele acestei permanențe: cîte dintre piesele istorice care au văzut lumina rampei în această stagiune vor mai încă, peste numai două decenii, să zicem, imaginația unui regizor, cîte vor mai fi capabile să ofere o replică actuală, interesantă, în dialogul necesar al teatrului cu publicul — așa cum se întâmplă cu marile noastre drame istorice, datorate unui Alexandru, Hădeu, Delavrancea, Davila sau, mai recent, Radu Stanca? Să sperăm că destule, pentru că, vorbind spectatorului de mîine despre trecutul istoric, ele îi vor vorbi, totodată, despre gîndurile, frămîntările și speranțele noastre, ale celor de azi.

„Rampă”, acum 50 de ani iulie 1929

E alături de cald, încă Năușor Constantinescu trebuie să găsească formule „lari” pentru citorii moloșii. Încoace seria reportajelor senzaționale despre „viața de noupto a două mari capitale, Paris și Berlin” ● Cineva (nu semnecaz) deplînge amurgul vechilor grădini de teatru bucureștene, „Union”, „Dacia”, „Rașen”, „Otetelesanu”, „Blanduzia”... Aro dreptate, Gloria „de vară” a Capitalei o dădeau și aceste teatre în aer liber, chiar dacă uincori Nottara îl joca pe Hamlet printre halbe și miei... ● O carte pentru concediu, „Viața minunată a lui Anton Panu” de Sergiu Dan și Romulus Dianu ● Mare agitație la Comedia France-

ză: fiikul vorbitor amenintă teatrele? Actorii francezi încă nu știu să răspundă ● La sfîrșitul lunii, Opera Română reia repetițiile. Se vor repune în studiu *Tannhäuser* de Wagner și *Cavalerul rozelor* de Strauss. Deși luptă cu mari dificultăți materiale, prima scenă lirică a țării e la înălțimea costului său ● Grivițenii sînt poștiți la „grădina lor”, „Marconi”, să vadă o comedie din alte vremi, *Păntia lui Dom’ vagmistru*. În fruntea unui ansamblu mediocru, marele Ion Mortan. Tristeți ● La „Cărbăș”, Tănase, Giugaru, Natalița Pavlescu, Lizica Petrescu, „în costumele și decorurile aduse de la Paris” (marea ambiție a lui Nea Costică!), repotă

„Miss Revista” de N. Vlădoianu și N. Constantinescu. De n-ar plona! ● Romulus Dianu dă o lovitură: discută cu Tudor Arghezi „despre el și despre alții”. „Pentru a vorbi cu acest mare scriitor e nevoie de o îngrijire prealabilă a ținutei duntale sufletești. Te descalți de copite și le lași afară, ca la ușa unei geamii orientale” ● Se deschid cursurile de vară ale Universității din Vălenii de Munte. Printre conferențieri — Nicolae Iorga, Cezar Papacostea, Romulus Vuia, I. Andreșescu, C. C. Giurescu, D. Caracostea, P. P. Păuntescu, C. Moisil, George Fotino și încă mulți alții... ● Sub castanii de la „Otetelesanu”, încă falciei, încă amintind de gloria lui Leonard. V. Maximilian, C. Tonceanu, N. Gărdescu, Anicuța Cîrje, Nora Păcintini, joacă *Amedeu Stînjel* de Vlădoianu și Rodan.

I. N.